

ОСВІТА 4.0: ВИМОГИ ДО НАВИЧОК ТА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Юденкова О.П., кандидат педагогічних наук, учений секретар Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Біла Церква, Київської обл.)

У сучасному суспільстві різко збільшується цінність даних: на основі даних приймаються управлінські рішення, практично кожна людина має свій цифровий слід. Четверта промислова революція призвела до трьох основних змін у суспільстві: інтелектуалізація людини та машини, віртуалізація реального світу та гіперзв'язок людини та світу інтернет-речей. Завдяки використанню цифрових технологій з'являються нові сценарії ведення підприємницької діяльності. Наприклад, коли один співробітник може керувати великим автоматизованим складальним цехом, автоматична реєстрація бізнесу за допомогою застосунку «ДІЯ» та інші речі стали вже реальністю. На відміну від попередніх трансформацій, технологічні зміни відбуваються експоненційно і як наслідок, знання та досвід застарівають дуже швидко. Технологічний прорив швидко зміщує межі між робітниками завданнями, що виконуються людьми, і задачами, що виконуються машинами. Швидкий темп розвитку технологій диктує нові правила, до яких треба адаптуватися, щоб жити повноцінним життям. І сфера освіти не виняток.

Все це призводить до скорочення і перепрофілювання робочих місць, деякі професії зникли взагалі (наприклад, лінотипіст (оператор лінотипа) за допомогою клавіатури набирив рядки тексту з окремих матриць, які розміщались у магазинах), і одночасно з'являються новостворені професії (наприклад, оператор з обробки інформації та програмного забезпечення), що вимагає відповідно від випускників ЗП(ПО)О володіння абсолютно новими

компетентностями. Сьогодні висуваються високі вимоги до цифрової грамотності, hard і soft skills.

Варто акцентувати, що hard skills - (англ. «жорсткі» навички) професійні навички, яким можна навчити і які можна виміряти. Для навчання hard skills необхідно засвоїти знання та інструкції, якість навчання можна перевірити за допомогою іспиту. Приклади hard skills: набір тексту на комп'ютері, водіння автомобіля, читання, математика, знання іноземної мови, використання комп'ютерних програм.

Soft skills - (англ. «м'які» навички) універсальні компетенції, які набагато важче виміряти кількісними показниками. Іноді їх називають особистими якостями, тому що вони залежать від характеру людини і купуються з особистим досвідом. Приклади soft skills: такі соціальні, інтелектуальні та вольові компетенції, як комунікабельність, вміння працювати в команді, креативність, пунктуальність, врівноваженість. Варто визнати, що soft skills - це компетенції майбутнього.

Щоб озброїти учнів закладів професійної освіти цими навичками, освітня програма та практика навчання повинні адаптуватися до економічних потреб Четвертої промислової революції.

У звіті Світового економічного форуму ця необхідна педагогічна адаптація була названа «Освіта 4.0» [1]. Окрім предметних знань Education 4.0 вимагає навичок, які дозволяють учням безперервно вчитися, розвивати своє розуміння та розширювати свій набір навичок: знати, як шукати додаткові знання, як задавати вірні запитання штучному інтелекту, як перевіряти інформацію.

У зв'язку з цим, МОН України розроблено Програму великої трансформації: «Освіта 4.0: український світанок». За програмою: «ОСВІТА

4.0 - це освіта, що відповідає вимогам до людських ресурсів ІНДУСТРІЇ 4.0, де люди та технології об'єднані задля відкриття нових можливостей» [2]. Цілі цифрової трансформації освіти та науки: розвиток цифрових компетентностей, цифрова модернізація, дебіюрократизація освіти і науки.

Основні напрями програми:

- цифрова освітня інфраструктура: доступ до контенту без обмежень; територія вільного інтернету; Laptop – кожному вчителю; цифрові простори у кожному закладі; робочі планшети для учнів;

- сучасні цифрові інструменти: «Всеукраїнська школа онлайн» (з англійською мовною версією); проєкт ВЧИТЕЛЬ 4.0; хмарна бібліотека для всіх вчителів; електронні підручники, е-журнали, щоденники; цифрові навички вчителів за стандартом ЄС; онлайн-іспити, тестування, ЗНО, НМТ; нова модель ІТ-освіти; хаб європейської хмари відкритої науки;

- єдиний цифровий документ: цифровий освітній паспорт (ЦОП) в «Дія»; електронний документообіг; Big-Data в управлінських процесах; фізичний носій ЦОП для учнів; вступна кампанія онлайн;

- становлення та підтримка педагогічної еліти: обов'язкова сертифікація вчителів; підготовка педагогів для потреб НУШ; підготовка вчителів для роботи з дітьми з ООП; навички надання першої допомоги («КоЛеСо»); навички управління в критичних ситуаціях («КОДи резильєнтності»); національна школа управлінців; електронне самооцінювання закладів освіти («EVALuEd»); інструмент отримання об'єктивних даних для прийняття рішень в освіті («Solidinfo»);

- професійна освіта матиме цілі: забезпечення потреб економіки у кваліфікованих кадрах після Перемоги (будівельники, аграрії, працівники ІТ-сфери та технологічно складних професій; швидкий вихід людини на ринок

праці та освіта впродовж життя; громадяни України будуть здобувати якісну професійну освіту за власною траєкторією: перепідготовка педпрацівників закладів П(ПТ)О за сучасними програмами - 80+%; упровадження онлайн-курсів - 160+, доступних на платформі «Професійна освіта онлайн»; відкриття короткотермінових програм для професійного навчання – 1500+; оновлення освітніх стандартів професій -300+

У відповідності до нового підходу з планування та організації освітнього процесу в умовах переходу до «Освіти 4.0» першочерговим завданням до педагогічних працівників є – навчити молодь критично мислити, аналізувати інформацію та розробляти інноваційні рішення в різних інтерактивних середовищах.

Вважаємо, що необхідно вирізняти такі характеристики «Освіти 4.0»: персоналізація навчання, розширення можливостей дистанційного навчання, безліч освітніх інструментів, проєктне навчання, просте та точне оцінювання, доступність аналітичних даних, використання в навчанні польового досвіду за допомогою таких засобів, як стажування, промислові проєкти та наставництво, Викладачі та майстри виробничого навчання будуть працювати функціонально більше як наставники, тренери, ментори, коучі.

Для того, щоб підготувати здобувачів освіти до «Освіти 4.0», потрібно: погодити галузеві вимоги з освітою; сформувати сучасну мережу та освітній цифровий еко-простір ЗП(ПТ)О; забезпечити прозорість та гарантування якості кваліфікацій; здійснити гармонізацію вітчизняного та європейського освітніх просторів шляхом визнання кваліфікацій Україною та ЄС; забезпечити освітню та трудову мобільність, своєчасно та системно задовольняти потреби вітчизняного ринку праці.

Використана література:

1. Schools of the Future: Defining New Models of Education for the Fourth Industrial Revolution URL: World Economy Forum. URL: <https://www.weforum.org/reports/schoolsof-the-future-defining-new-models-of-education-for-the-fourth-industrial-revolution> (дата звернення: 19.04.2023).
2. Презентація Програми великої трансформації: «Освіта 4.0: український світанок». URL: <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/05/SVITANOK.pdf> (дата звернення: 19.04.2023).